

SOSYO EKONOMİK ÇEVREYE GÖRE İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARISIZLIK NEDENLERİ

Nilüfer ÖZABACI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

M. Bahaddin ACAT

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

ÖZET

Araştırmanın amacı, Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin, bu öğrencilerin velilerinin ve öğretmenlerinin okul başarısızlığı nedenlerine ilişkin algılarının sosyo-ekonomik düzey açısından farklılaşma durumunu belirlemektir. Araştırmanın evrenini 2003-2004 öğretim yılında, Eskişehir ilinde bulunan özel ve devlet ilköğretim okullarına devam eden öğrenci, öğretmen ve veliler oluşturmuştur. Araştırma grubunu oluşturan öğrenci, öğretmen ve velilerin okul başarısızlığının nedenlerine ilişkin algılarını ölçmek amacıyla Özabacı (1999) tarafından geliştirilen "Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği (OBN)" kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki farklılıkları belirlemek için varyans analizi tekniğine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre yapılan karşılaştırmalarda, öğrenci görüşlerine göre başarısızlık nedeni olan 16 faktörün 11'inde, öğretmenlerin görüşlerine göre 16 faktöründen 15'inde, velilerin görüşlerine göre 16 faktöründen 16'sında grupların görüşleri arasında fark çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul Başarısızlığı, İlköğretim, Sosyo-ekonomik düzey.

CAUSES OF ACADEMIC UNDERACHIEVEMENT AMONG SOCIO-ECONOMIC LEVEL FOR SECONDARY SCHOOL STUDENT

ABSTRACT

This study aims to determine the differences between the perceptions of academic underachievement of primary school students', their parents' and their teachers'. The samplings of the study were comprised of 1812 students, 1522 parents, and 276 teachers in Eskişehir. Data were collected through the "Percepted Causes of Underachievement Scale (OBN)" was developed by Ozabacı (1999). The technique of was Variance analyses used for the analysis of the data. The result of the study indicated that; determination of differences among socio economic level of school environment, according to students' perception is 11 subscales from 16 subscales, according to teachers' perception

is 15 subscales from 16 subscales and according to parents' perception is 16 subscales from 16 subscales defined as underachievement causes.

Keywords: Academic Underachievement, Secondary education, socio-economic level.

1.GİRİŞ

Bir mikro sistem olan aile içinde yetiştirilen çocuk, bir başka mikro sistem olan okulda, örgün eğitimin ilk, orta, yüksek öğretim kurumlarında yer alan öğretim kadrosunun uyguladığı öğretim amaç ve yöntemlerini yoğun bir biçimde algılamaya başlar. Okul, bireysel farklılıkları göz önüne alarak, sosyal, psikolojik ve doğal yaşama ilgili bilgilerin verildiği, yeteneklerin geliştirilip, ilgilerin yönlendirildiği, davranışların değişime uğradığı bir kurum olma özelliğini taşımaktadır. Eğitim olgusunu oluşturan bu öğelerin birbirinden bağımsız düşünülmesi ve ele alınması olanaksızdır. Eğitim, bu öğelerin birbirleriyle kaynaşarak oluşturdukları bir bütündür. Doğal olarak bunlardan birindeki bir aksaklık tüm eğitime yansıtacak ve bütünü etkileyecektir Sistem yaklaşımı açısından bakıldığında, mikro düzeyde birbirinden ayrı birer sistem olan bireyler arasında toplumsal kurumlar arasındaki etkileşimde olduğu gibi iletişimi belirleyen faktörler söz konusudur. Örneğin aile ve okul birer sistemdir. Bu iki sistemin birbirleri ile iletişimini belirleyen, sistemlerin birbirlerini algılayışı ve birbirlerine karşı tutumlarıdır.

Okul hayatı, gençlerin yaşamlarındaki en önemli süreçtir. Bu süreç başarılı veya başarısız olmakla ifade edilebilir. Bu durum, öğrencinin okul, aile ve arkadaşları ile olan ilişkilerini etkiler. Onun sosyal yaşamındaki konumunu belirler. Ancak, bütün öğrencilerden aynı başarı beklenemez. Öğretmenler okula gelen öğrencilerin en azından ortalama başarı düzeyine ulaşmış olmalarını saptamak için sınavlar yaparlar. Öğretim kurumlarında, bir öğretim yılı boyunca 60 ile 90 arasında sınav yapılmaktadır. Bu yüzden başarı ve başarısızlık gençlerin hayatının önemli bir parçası haline gelmektedir .

Eğitim psikologlarının görüşlerine göre, öğrencilerin gelişim özellikleri, zeka düzeyleri, bilme biçimleri, öğrenme biçimleri, öğrenme becerileri, yaratıcılıkları, tutumları, motive olma düzeyleri, ben kavramı gibi kişilik özellikleri onları birbirinden ayırır ve öğrenmelerini etkiler. Bu nedenlerle öğrencilerin bireysel farklılıkları öğretmenleri yakından ilgilendirmektedir (Ülgen,1995).

Çocukluğun ileri yaşlarının başlaması ile ergenliğin devamında başarısızlık; sosyo-kültürel, psikolojik faktörler sebebi ile artmakta, düşük motivasyon, sınırlı imkanlar ile belli gelişimsel, psikopatolojik nedenler öğrenmeden kaçışa ve aile içindeki sorunlu ortamlara neden olmaktadır (Adams, 1976).

Okul başarısı, okulda alınan notların belirli bir ortalamasının üzerinde yer alması anlamına gelmektedir. Okul başarısızlığı ise öğrencinin sahip olduğu zihinsel kapasiteden daha düşük notlar ile öğrencinin asıl kapasitesi arasında bir farklılığın bulunmasıdır (Garbarino, 1985). Başarısızlık, genellikle ilkokulun ilk yıllarında ortaya çıkar ve çocuk ergenlik dönemine geldiğinde artık bu problem yerleşmiş olur (Yavuzer, 2003).

Okulda başarısızlık probleminin karmaşık, çok yönlü bir karakterde olduğu anlaşılmıştır. Çocukların okuldaki alma kapasitesini yalnız başına sınav sonuçları ile değerlendirmek hatalı bir yaklaşım olmaktadır. Sınav sonuçlarını, çevre şartlarını göz önüne alarak değerlendirmek gerekmektedir. Aile burada çok önemli

bir faktördür. Bireyin başarısını etkileyen faktörler, geçici, kalıcı, içsel, dışsal olmak üzere dört faktör altında icelenmektedir.

Tablo1. Bireyin başarısını etkileyen faktörler (Mandel, Marcus, 1988).

	Geçici Faktörler	Kalıcı Faktörler
Dışsal Faktörler	-Öğretmenin olmaması -Ebeveynin hastalığı -Eksik aile	-Okul değiştirme -Parçalanmış aile
İçsel Faktörler	-Öğrencinin hastalanması -Dengesiz beslenme -Kişilik bozukluğu	-Öğrenme güçlüğü -Görme ve işitme

Tablo 1’de görüldüğü gibi faktörlerin birbirleri ile ilişkileri gruplandırılmıştır. Kalıcı ve geçici faktörleri sadece zamansal açıdan tanımlamak hatalı olabilir. Burada kalıcı ve geçici faktörler arasındaki fark uzun veya kısa süreli olmak anlamını taşımaz. Kalıcı faktörün daha kronik olması açısından içsel faktörden farklılaşması anlamını taşımaktadır. Kalıcı faktör, kişilerin yaşantısında, ebeveynlerden birinin ölmesi gibi uzun süreli değişimler yaratmaktadır. İçsel ve dışsal faktörler ise başarısız olan öğrenciler arasındaki farklılığı ortaya koymaktadır. Dışsal faktörler, okul sistemine özgü özel akademik standartlar, ebeveyn hastalıkları ve buna benzer durumları içine almaktadır. İçsel faktörler, başarısız öğrencilerin zihinsel kapasitelerini, özel öğrenme güçlüğüne olup, olmadığını ve benzer faktörleri kapsamaktadır. Kişisel faktörler, içsel faktörler içinde yer alabilir. Fakat gerçek hayatta herşeyi böylesine gruplandırmak fazlaca mümkün olmamaktadır. Özel bir faktör, hem kalıcı hem de geçici bir özellik taşıyabilir. Bazı faktörler ise bir gruptan diğer gruba doğru yer değiştirebilir. Başarısızlık, hem içsel hem de dışsal faktörlerin kombinasyonu sonucu ortaya çıkabilir. Aile içi krizlerin kişisel faktörlerle birleşerek başarısızlığa neden olması buna iyi bir örnek olabilir (Mandel, 1988).

Butler-Por (1985), okul başarısızlığının nedenlerini ve özelliklerini üç grupta incelemiştir:

1. Ev ve ailesel nedenler

- a) Sosyal ve duygusal nedenler, kendine güven, otonomi, benlik saygısı.
- b) Motivasyonel nedenler.
- c) Aşırı aile baskısı
- d) Ailenin beklentisi
- e) Aile tutumları
- f) Ev atmosferi ve aile desteği

2. Kişisel nedenler;

- a) Benlik saygısı
- b) Kendi kendine hareket edebilme yeteneği
- c) Başarı isteği ve başarısızlık korkusu
- d) Başarı korkusu

3.Okuldan kaynaklanan nedenler

Weiner (1982), genel olarak okul başarısızlığının nedenlerini üç ana başlık altında toplamıştır:

- 1) Sosyo-kültürel faktörler
- 2) Psikolojik faktörler
- 3) Uyumsuz aile içi ilişkiler.

Sosyo-kültürel faktörler: Düşük motivasyon, aile etkisi, arkadaş etkisi, cinsiyet rolünün etkileri, okul ve öğretmenin etkileri olarak sıralanmaktadır. Psikolojik faktörler: Gelişimsel faktörler ve psikopatolojik faktörler ile öğrenme işlevine karşı geliştirilen uyumsuzluk şeklinde incelenmektedir. Uyumsuz aile içi ilişkilerin okul başarısızlığına etkileri ise başarısızlık korkusu, başarı korkusu, pasif-saldırgan davranış şeklinde kendini göstermektedir.

Mandel ve Marcus (1988) ise okul başarısızlığının nedenlerini şu başlıklar altında toplamaktadır:

- 1) Kişisel faktörler
- 2) Aile ile ilgili faktörler
- 3) Arkadaş grubu ile ilgili faktörler
- 4) Okul ve öğretmen faktörü .

Kişisel faktörler içinde; bireylerin kaygı düzeyleri, benlik saygısı, zekâ düzeyleri, dikkat etme ve dikkat dağınıklığı, duygusal faktörler, kişisel özellikler incelenmiştir. Aile ile ilgili faktörlerde, kardeş ilişkileri, yetiştirilme özellikleri, cinsiyet faktörü, sosyo-ekonomik faktörler, aile içi ilişkiler vurgulanmaktadır.

Eğitim aile-okul-toplum üçgeni içerisinde gerçekleştirilen bir süreçtir. Bu nedenle ailenin çocuk yetiştirme tutumları, disiplin anlayışı okul sürecinde son derece önemlidir. Çocuğu tanıyarak, onun ihtiyaçlarına duyarlı tutarlı bir ebeveyn davranışı, zengin uyaranlarla dolu bir okul ortamı ve aile içi sağlıklı ilişkiler çocuğun yetişmesinde ön koşuldur (Oktay, 2000). Ataç (2001), temel aile eğitiminin bireyin davranış ve fikirlerinin odak noktası olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle modern eğitimin amacına uygun olarak, bireysel farklar göz önüne alınmalı ve bireylerin yeteneklerine uygun bir eğitim almaları aileler tarafından da desteklenmeli ve aile, okul bir uyum içinde işbirliği yapabilmelidir. Fidan (1996), okuldaki başarı ve zeka farklılıklarında çevrenin açıklayıcı gücünün saptanması amaçlı çalışmasında, ailenin sosyo-ekonomik seviyesi, anne-babanın mesleği, eğitim seviyesi gibi faktörlerle başarı arasında yüksek ilişki bulmuştur.

Sosyo-ekonomik düzey değişkeninin önemli bir faktör olduğu ve başarılı olmada ve bilişsel gelişimdeki rolünün incelenmesi gerektiği belirlenmiştir (Alwin, 1984). Araştırmaların çoğu, sosyo-ekonomik düzeyin, ebeveynin iş durumunun, dini eğilimlerin, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin niteliğinin ve kültürel beklentilerin başarı veya başarısızlığı büyük ölçüde belirlediğini ortaya çıkarmıştır. Orta ve üst düzey aileler iyi eğitilmişlerdir. Okul, yaşama, mesleki olduğu kadar psikolojik ve sosyal olarak hazırlamanın bir yolu olarak görürler. Çocuklarının okul aktiviteleri ile yakından ilgilenirler. Çocuklarıyla okulda öğrenmenin önemini tartışır ve okul başarılarından dolayı ödüllendirirler. Düşük sınıftan gelen aileler ise diğer sınıftaki

ailelerle karşılaştırıldığında az eğitilmişlerdir. Yasal zorunluluklardan dolayı ve çocuklarının iyi para getiren bir meslek sahibi olmaları için okula kayıt ettirirler. Çocuklarının okul başarısızlıklarını onlarla tartışmazlar ve başarılı olmaları konusunda çocuklarına yardımcı olmazlar (Adams,1976). Aslan (1994), ilkokul öğrencilerinin başarı ve başarısızlıklarındaki aile faktörünü incelemiştir. Başarılı öğrencilerin anne ve babalarının lise ve üniversite mezunu olduğu, gelir düzeylerinin orta ve üst düzeyde yer aldığı, bir veya iki çocuklu aileden geldiği ortaya konulmuştur. Berber (1990), sosyo-ekonomik faktörler ile anne baba tutumlarının akademik başarı üzerindeki etkilerini araştırdığı çalışma sonucunda kız ve erkek öğrencilerin başarılarının farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı oldukları görülmüştür. Tatlıcan (1990), İzmir'deki orta öğretim kurumlarında yaptığı araştırmada, ailenin gelir düzeyi arttıkça sınıfta kalma oranının düştüğünü belirlemiştir. Baba eğitimi ile sınıfta kalma durumu arasında doğrudan bir ilişki olduğu halde, baba mesleği ve sınıfta kalma durumu arasında bir ilişki bulunmamıştır. Şemin (1975), İstanbul'da ilkokul çocukları üzerinde yapılan araştırmada okul başarısızlığının nedenlerini dört başlık altında toplamıştır:

- 1) Sosyo-ekonomik ve sosyokültürel koşullar
- 2) Okul durumu: Okula başlama, okul ve çevre değiştirme, okuldan soğuma.
- 3) Psiko-sosyolojik koşullar: Ailenin yapısı, ailenin anlayışı, kardeşlerle ilişkiler, üveylik ve öksüzlük, ailenin çocuğu ihmali ve kötü muamelesi.
- 4) Zihinsel durum: Zekâ düzeyi, dil gelişimi gibi faktörler.

Can (1992) ise üniversite öğrencilerinin, grupla psikolojik danışma ve çalışma alışkanlıkları eğitiminin düşük başarılı öğrencilerin çalışma alışkanlık ve tutumları, sınav kaygıları ve akademik başarı düzeyleri üzerindeki etkileri ile ilgili olarak yaptığı çalışmada, düşük başarılı öğrencilerin akademik sorunlarına yardımcı olmada çalışma alışkanlıkları eğitimi ve psikolojik danışmadan yararlanılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Okul başarısızlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda görüldüğü gibi birçok nedene dayalı bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, ailenin başarı üzerindeki önemi yadsınamaz bir gerçektir. Ailenin çocuğa sunduğu uyarıcılar ve okulla ilgili faaliyetleri yürütebilmek için gereken imkanlar çocuğun başarısında anahtar rol oynamaktadır. Bu nedenle çocuğun başarısızlığı ile ilgili ailesinin özelliklerine dair değerlendirilmeleri son derece önemlidir. Literatüre bakıldığında başarısızlık düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiyi belirleyen çalışmalara sınırlıdır. Başarısızlık nedeni olarak algılanan faktörlerin öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile olan ilişkisi konusundaki çalışmaların azlığı nedeniyle başarısızlık nedenlerinin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre farklılaşma durumu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Araştırmanın amacı, Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin, öğrenci velilerinin ve öğretmenlerin okul başarısızlığı nedenlerine ilişkin algılarının okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre açısından farklılaşma durumunu belirlemektir.

Bu amaçla aşağıdaki sorularına cevap aranmıştır.

1. Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin okul başarısızlığı nedenlerine ilişkin algıları, okul gruplarının bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre 16 boyutta farklılık göstermekte midir?

2. Eskişehir ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin velilerinin okul başarısızlığı nedenlerine ilişkin algıları, okul gruplarının bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre 16 boyutta farklılık göstermekte midir?

3. Eskişehir ili merkezindeki ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul başarısızlığı nedenlerine ilişkin algıları, okul gruplarının bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre 16 boyutta farklılık göstermekte midir?

2.YÖNTEM

Bu araştırma, ilköğretim okulu öğrencilerinin okul başarısızlığının nedenlerini belirlemeye dönük tarama türünde bir çalışmadır.

Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2003-2004 öğretim yılında, Eskişehir ilinde bulunan özel ve devlet ilköğretim okullarında okuyan öğrenci, öğretmen ve veliler oluşturmuştur. Söz konusu evrenden "küme örnekleme" yoluyla ve seçkisiz (random) olarak, 12 okul (Melahat Önügür, Ahmet Sezer, Şeker, Mail Büyükerman, Mehmetçik, 24 Kasım, 75. Yıl, Mustafa Kemal, Vali Münir Raif, Özel Atayurt, Özel Çağfen, Özel Ümit İlköğretim) seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise, ilköğretim 4 - 8. sınıflarında okumakta olan öğrenciler, bu öğrencilerin velileri ve öğretmenleri arasından "sistemik örnekleme" yoluyla seçilen 1812 öğrenci, 1522 veli, ve 276 öğretmen oluşturmuştur. Örnekleme alınan kişi sayısı toplam 3610 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın bağımsız değişkenini öğrencilerin eğitim gördüğü okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, bağımlı değişkenini ise okul başarısızlığının nedenleri oluşturmaktadır. Eskişehir ili sosyo-ekonomik çevre olarak, tanımladığımız ailelerin gelir ve eğitim düzeyi açısından dört farklı çevrede toplandıkları kabul edilmiştir. Öçekte ailelerin gelir ve eğitim durumlarını sorgulayan sorularla okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre özelliklerine ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu verilerde eğitim ve gelir düzeyi (kişi başına düşen aylık ortalama geliri 120 milyonun altında) düşük olan ailelerin oluşturduğu çevrede bulunan okullar düşük sosyo-ekonomik çevre, eğitim ve gelir düzeyi (kişi başına düşen aylık ortalama geliri 121 milyon-220 milyon aralığında) orta seviyede olan ailelerin oluşturduğu çevrede bulunan okullar orta sosyo-ekonomik çevre, eğitim ve gelir düzeyi yüksek (kişi başına düşen aylık ortalama geliri 221 milyon-500 milyon) ailelerin oluşturduğu çevrede bulunan okullar ise üst sosyo-ekonomik çevrede bulunan okul olarak kabul edilmiştir. Özel okullar, eğitim ve gelir düzeyi açısından

bu üç gruptan farklılaştığından ayrı bir sosyo-ekonomik çevre olarak değerlendirilmiştir. Araştırma grubunu oluşturan ergenlerin, öğretmen ve velilerin okul başarısızlığının nedenlerine ilişkin değerlendirmelerini ölçmek amacıyla Özabacı (1999) tarafından geliştirilen "Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği (OBN)" kullanılmış ve veriler bu ölçekle toplanmıştır.

Okul Başarısızlığı Nedenleri Ölçeği (OBN): Ölçeğin geliştirme çalışmaları için geçerlilik ve güvenilirlikle ilgili detay çalışmalar yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan incelemede cronbach alfa katsayısı 0.98 olarak belirlenmiştir. Geçerlilik çalışmaları için yapı geçerliliği ve faktör analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Söz konusu ölçek; 16 boyut ve 98 maddeden oluşmaktadır. Faktörler bazında yapılan çalışmalarda faktörlerin isimlendirilmesi aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

- F1 : Çalışma Alışkanlıkları,
- F2 : Öğretimdeki Eksiklikler,
- F3 : Ev Ortamı
- F4 : Kendine Güven/Sınanma,
- F5 : Öğretmen,
- F6 : Sağlık,
- F7 : Temel İhtiyaçlar,
- F8 : Arkadaşlar,
- F9 : Ders Programları,
- F10: Aile Baskısı,
- F11: Derse Yönelik Tutumlar,
- F12: Ders Dışı Faaliyetler,
- F13: Okul İmkanları,
- F14: Kişisel Özellikler,
- F15: Zeka ve Sosyal Uyum,
- F16: Geleceğe ilişkin Yargı.

Uygulama

Araştırmanın örneklemini oluşturmak için seçilen okullara gidilerek belirlenen sınıf düzeylerinden birer şube seçilmiş, veli ve öğrenci formlarına aynı numara verilerek öğrencilere dağıtılmış, öğrencilerin formu sınıf ortamında doldurmaları sağlanmıştır. Öğrenci velilerine verilecek olan formlar öğrenciler ile birlikte velilerine ulaştırılmış, iki gün içinde tekrar geri toplanmıştır. Öğretmenler için yapılan uygulamada ise, her öğretmene bir form verilerek formu cevaplama işleminin ardından aynı gün içinde toplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Denekler tarafından cevaplandırılan ölçekler puanlanıp değerlendirilmiş ve veriler bilgisayara girilerek kodlanmıştır. Okul Başarısızlığı Nedenleri (OBN) ölçeğinden alınan puanların bilgi formu ile elde edilen bazı değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadıkları incelenmiştir. Değişkenler arasındaki farklılıkları belirlemek için varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, 0.05 düzeyinde anlamlılık aranmıştır.

3.BULGULAR

Öğrenci, veli ve öğretmenlerin okul başarısızlığını nedenleri ile ilgili görüşleri ayrı ayrı alınmış, bunların analizi okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre oluşturulan gruplara göre yapılmıştır. Problem cümlelerine göre bulgular başlıklar halinde sunulmuştur.

Öğrencilere Göre Okul Başarısızlığı Nedenlerinin Sosyo-ekonomik Çevreye Göre Farklılaşma Durmu

Öğrencilerin 16 faktörü oluşturan 98 soruya verdikleri cevaplara göre her faktörün toplam ortalama puanı hesaplanmış, her faktöre göre öğrencilerin başarısızlık nedenlerini algılama durumu belirlenmiştir. Öğrencilerin devam ettiği okullar dört sosyo-ekonomik grupta gruplanmıştır. Üst, orta, düşük sosyo-ekonomik çevre okulları ve özel okullar olmak üzere dört grup oluşturulmuştur. Bu gruplardaki öğrencilerin ölçekteki faktörler bazında aldıkları puanların ortalaması hesaplanmış ve sosyo-ekonomik çevreye göre bu nedenlerde farklılaşma durumunu belirlemek üzere veriler varyans analizine tabi tutulmuş, sonuçlar tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrenci görüşlerine göre Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyleri ile Başarısızlık Nedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması

FAKTÖR	GRUP	N	X	S	F	P	Fark çıkan gruplar
1. ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI	Üst SED	464	1,94	0,475	10,770	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	2,00	0,457			
	Düşük SED	417	2,01	0,546			
	Özel Okul	557	1,85	0,474			
	TOPLAM	1808	1,94	0,492			
2. ÖĞRETİMDEKİ EKSİKLİKLER	Üst SED	464	1,54	0,606	18,783	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,63	0,593			
	Düşük SED	417	1,61	0,641			
	Özel Okul	557	1,38	0,482			
	TOPLAM	1808	1,53	0,585			
3. EV ORTAMI	Üst SED	464	1,40	0,417	44,964	,000*	1-2 1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,53	0,479			
	Düşük SED	417	1,61	0,541			
	Özel Okul	557	1,30	0,378			
	TOPLAM	1808	1,44	0,467			
4. KENDİNE GÜVEN, SINANMA	Üst SED	464	2,25	0,526	30,843	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	2,28	0,579			
	Düşük SED	417	2,24	0,593			
	Özel Okul	557	1,99	0,508			
	TOPLAM	1808	2,17	0,561			
5. ÖĞRETMEN	Üst SED	464	1,72	0,633	2,303	,075	
	Orta SED	370	1,75	0,601			
	Düşük SED	417	1,69	0,590			
	Özel Okul	557	1,65	0,572			
	TOPLAM	1808	1,70	0,599			
6. SAĞLIK	Üst SED	464	1,41	0,486	4,624	,003*	2-4 3-4
	Orta SED	370	1,45	0,592			
	Düşük SED	417	1,45	0,543			

	Özel Okul	557	1,35	0,448			
	TOPLAM	1808	1,41	0,513			
7. TEMEL İHTİYAÇLAR	Üst SED	464	1,82	0,647	2,159	,091	
	Orta SED	370	1,89	0,680			
	Düşük SED	417	1,88	0,706			
	Özel Okul	557	1,80	0,633			
	TOPLAM	1808	1,84	0,665			
8. ARKADAŞLAR	Üst SED	464	1,68	0,474	27,273	,000*	1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,77	0,529			
	Düşük SED	417	1,81	0,550			
	Özel Okul	557	1,54	0,472			
	TOPLAM	1808	1,69	0,514			
9. DERS PROGRAMLARI	Üst SED	464	1,96	0,687	,929	,426	
	Orta SED	370	2,02	0,729			
	Düşük SED	417	2,03	0,691			
	Özel Okul	557	2,02	0,712			
	TOPLAM	1808	2,01	0,704			
10. AİLE BASKISI	Üst SED	464	1,72	0,501	10,251	,000*	1-2 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,82	0,557			
	Düşük SED	417	1,80	0,557			
	Özel Okul	557	1,64	0,518			
	TOPLAM	1808	1,73	0,535			
11. DERSE YÖNELİK TUTUMLAR	Üst SED	464	2,14	0,707	1,781	,149	
	Orta SED	370	2,16	0,722			
	Düşük SED	417	2,05	0,734			
	Özel Okul	557	2,14	0,721			
	TOPLAM	1808	2,12	0,721			
12. DERS DIŞI FAALİYETLER	Üst SED	464	1,74	0,531	9,367	,000*	1-3 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,81	0,561			
	Düşük SED	417	1,84	0,621			
	Özel Okul	557	1,67	0,489			
	TOPLAM	1808	1,75	0,551			
13. OKUL İMKANLARI	Üst SED	464	1,74	0,618	9,303	,000*	1-4 2-3 2-4
	Orta SED	370	1,83	0,610			
	Düşük SED	417	1,70	0,587			
	Özel Okul	557	1,63	0,590			
	TOPLAM	1808	1,72	0,605			
14. KİŞİSEL ÖZELLİKLER	Üst SED	464	1,47	0,457	1,009	,388	
	Orta SED	370	1,48	0,483			
	Düşük SED	417	1,49	0,516			
	Özel Okul	557	1,44	0,421			
	TOPLAM	1808	1,47	0,466			
15. ZEKA VE SOSYAL UYUM	Üst SED	464	1,73	0,540	61,264	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	1,74	0,548			
	Düşük SED	417	1,80	0,600			
	Özel Okul	557	1,39	0,469			
	TOPLAM	1808	1,64	0,562			
16. GELECEĞE İLİŞKİN YARGI	Üst SED	464	1,87	1,089	15,842	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	370	2,05	1,129			
	Düşük SED	417	2,01	1,053			
	Özel Okul	557	1,64	0,891			
	TOPLAM	1808	1,87	1,045			

Tablo 2’de görüldüğü gibi 16 faktörün 11’inde grupların algıları arasında fark çıkmıştır. Başarısızlık nedenlerinden “Çalışma Alışkanlıklarında” okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre gruplandırılmalarında, öğrenci görüşlerine göre anlamlı farklar çıkmıştır (F= 10,770 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Çalışma Alışkanlıkları” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okuldaki öğrenciler “çalışma alışkanlıkları” diğer sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir.

Başarısızlık nedenlerinden “öğretimdeki eksiklikler” boyutunda gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=18,783 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel Okuldaki öğrenciler “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunu diğer Sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir.

“Ev Ortamı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=44,964 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ev Ortamı” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta SED deki okullar ve üst SED deki okul öğrencileri ile orta ve düşük SED deki okul öğrencileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “Ev Ortamı” boyutunu düşük SED okullardaki öğrenciler diğer SED deki okullara göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Kendine Güven ve sınanma” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=30,843 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Kendine Güven ve sınanma” boyutunda, Özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğrenciler “Kendine Güven ve sınanma” boyutunu özel okul öğrencileri daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Sağlık” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 4,624 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Sağlık” boyutunda, özel okullar ile orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğrenciler “Sağlık” boyutunu üst, düşük ve orta SED okullardaki öğrencilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Arkadaşlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=27,273 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Arkadaşlar” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta ve düşük SED deki okullar ile üst ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki öğrenciler “Arkadaşlar” boyutunu üst SED orta SED ve özel okullardaki öğrencilere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Aile Baskısı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 10,251 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Aile Baskısı” boyutunda, Özel okullar ile üst SED, düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Orta SED deki öğrenciler “Aile Baskısı” boyutunu üst SED ile düşük SED ve özel okullardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 16,926 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, özel okullar ile, orta, düşük SED deki okullar ile üst SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED öğrencileri “Ders

Dışı Faaliyetler”i diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Okul İmkanları” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=9,303 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Okul İmkanları” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED okullar ile orta SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Orta SED deki öğrenciler “Okul İmkanları”nı üst SED, orta SED ve özel okullardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=61,264 p<0.0011). Tukey testi sonuçlarına göre; “Zeka ve Sosyal Uyum”, boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğrenciler “Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey okullardaki öğrencilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Geleceğe İlişkin Yargı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=15,842 p<0.0011). Tukey testi sonuçlarına göre; “Geleceğe İlişkin Yargı”boyutunda, Özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

“Kişisel Özellikler”, “Öğretmen”, “Temel İhtiyaçlar” “Ders Programları”, “Derse Yönelik Tutumlar” olarak isimlendirilen faktörlerde okul grupları açısından öğrenci görüşlerine göre fark gözlenmemiştir.

Velilere Göre Okul Başarısızlığı Nedenlerinin Sosyo-ekonomik Çevreye Göre Farklılaşma Durmu

Velilerin 16 faktörü oluşturan 98 soruya verdikleri cevaplara göre her faktörün toplam ortalama puanı hesaplanmış, her faktöre göre velilerin okul başarısızlık nedenlerini algılama durumu belirlenmiştir. Üst, orta, düşük sosyo-ekonomik çevre okulları ve özel okullar olmak üzere dört grup oluşturulmuş, bu gurplardaki velilerin ölçekteki faktörler bazında aldıkları puanların ortalaması hesaplanmış, sosyo-ekonomik çevreye göre bu nedenlerde farklılaşma durmunu belirlemek üzere veriler varyans analizine tabi tutulmuş, sonuçlar tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi başarısızlık nedenlerinden okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre gruplandırılmalarında, veli görüşlerine 16 faktörün 16’sında fark çıkmıştır. Başarısızlık nedenlerinden “Çalışma Alışkanlıklarında” okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre gruplandırılmalarında, veli görüşlerine göre anlamlı farklar çıkmıştır (F=4,972 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Çalışma Alışkanlıkları” boyutunda, özel okullar ile diğer SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okulların velileri “Çalışma Alışkanlıklarını” diğer sosyo-ekonomik düzeyden velilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir.

“Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=46,003 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar ile üst

SED deki okullar ile orta ve düşük SED deki okulların velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki veliler “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey okullardaki velilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görürken, düşük SED deki veliler daha fazla başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

Tablo.3. Veli Görüşlerine Göre Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyleri ile Başarısızlık Nedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması

FAKTÖR	GRUP	N	X	S	F	P	Fark çıkan gruplar
ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI	Üst SED	401	2,04	0,553	4,972	,002*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	2,08	0,522			
	Düşük SED	367	2,04	0,561			
	Özel Okul	338	1,92	0,589			
	TOPLAM	1465	2,02	0,558			
ÖĞRETİMDEKİ EKSIKLİKLER	Üst SED	401			46,003	0,00	4-1 4-2 4-3 1-2 1-3
	Orta SED	359	1,72	0,672			
	Düşük SED	367	1,73	0,670			
	Özel Okul	338	1,28	0,393			
	TOPLAM	1465	1,58	0,611			
EV ORTAMI	Üst SED	401	1,28	0,344	73,036	,000*	1-2 1-3 1-4 2-3 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,43	0,433			
	Düşük SED	367	1,60	0,525			
	Özel Okul	338	1,18	0,296			
	TOPLAM	1465	1,38	0,439			
KENDİNE GÜVEN, SINANMA	Üst SED	401	2,19	0,544	24,703	,000*	1-2 1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	2,30	0,595			
	Düşük SED	367	2,33	0,659			
	Özel Okul	338	1,98	0,562			
	TOPLAM	1465	2,20	0,605			
ÖĞRETMEN	Üst SED	401	1,69	0,584	20,490	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,77	0,649			
	Düşük SED	367	1,78	0,629			
	Özel Okul	338	1,47	0,474			
	TOPLAM	1465	1,69	0,601			
SAĞLIK	Üst SED	401	1,30	0,431	16,717	,000*	1-3 2-3 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,36	0,529			
	Düşük SED	367	1,47	0,560			
	Özel Okul	338	1,23	0,322			
	TOPLAM	1465	1,34	0,478			
TEMEL İHTİYAÇLAR	Üst SED	401	1,63	0,609	16,130	,000*	1-2 1-3 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,78	0,681			
	Düşük SED	367	1,88	0,718			
	Özel Okul	338	1,58	0,590			
	TOPLAM	1465	1,72	0,662			
ARKADAŞLAR	Üst SED	401	1,62	0,455	38,579	,000*	1-2 1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,73	0,510			
	Düşük SED	367	1,81	0,532			
	Özel Okul	338	1,45	0,393			
	TOPLAM	1465	1,65	0,494			
DERS PROGRAMLARI	Üst SED	401	2,00	0,651	7,934	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	2,03	0,699			
	Düşük SED	367	2,02	0,678			

	Özel Okul	338	1,82	0,596			
	TOPLAM	1465	1,97	0,662			
AİLE BASKISI	Üst SED	401	1,62	0,477	24,170	,000*	1-2 1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,74	0,534			
	Düşük SED	367	1,74	0,549			
	Özel Okul	338	1,46	0,444			
	TOPLAM	1465	1,64	0,515			
FAKTÖR	GRUP	N	X	S	F	P	Fark çıkan gruplar
DERSE YÖNELİK TUTUMLAR	Üst SED	401	2,22	0,724	3,754	,011	1-3
	Orta SED	359	2,20	0,740			
	Düşük SED	367	2,08	0,727			
	Özel Okul	338	2,09	0,702			
	TOPLAM	1465	2,15	0,726			
DERS DIŞI FAALİYETLER	Üst SED	401	1,79	0,572	25,809	,000*	1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,89	0,631			
	Düşük SED	367	1,91	0,647			
	Özel Okul	338	1,56	0,456			
	TOPLAM	1465	1,79	0,598			
OKUL İMKANLARI	Üst SED	401	1,77	0,540	31,195	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,85	0,597			
	Düşük SED	367	1,81	0,623			
	Özel Okul	338	1,48	0,442			
	TOPLAM	1465	1,73	0,573			
KİŞİSEL ÖZELLİKLER	Üst SED	401	1,34	0,403	18,665	,000*	1-3 1-4 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,41	0,490			
	Düşük SED	367	1,49	0,526			
	Özel Okul	338	1,25	0,341			
	TOPLAM	1465	1,37	0,455			
ZEKA VE SOSYAL UYUM	Üst SED	401	1,71	0,477	74,098	,000*	1-3 1-4 2-3 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,76	0,591			
	Düşük SED	367	1,87	0,613			
	Özel Okul	338	1,31	0,391			
	TOPLAM	1465	1,67	0,565			
GELECEĞE İLİŞKİN YARGI	Üst SED	401	1,76	0,889	13,535	,000*	1-3 2-4 3-4
	Orta SED	359	1,93	1,050			
	Düşük SED	367	2,09	1,118			
	Özel Okul	338	1,66	0,822			
	TOPLAM	1465	1,86	0,990			

“Ev Ortamı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=73,036 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ev Ortamı” boyutunda, üst SED deki okullar ile orta, düşük SED ve özel okul velileri ile orta SED deki okullar ve düşük ve özel okul velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki veliler diğer SED deki velilere göre “Ev ortamını” daha fazla başarısızlık nedeni olarak algılamaktadırlar.

“Kendine Güven ve Sınanma” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 24,703 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Kendine Güven ve sınanma” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar ve üst SED ile orta ve düşük SED deki okul velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki veliler “Kendine Güven ve sınanma” boyutunu üst sosyo-ekonomik

düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Öğretmen” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 20,490 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Öğretmen” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki veliler “Öğretmen” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile düşük ve orta SED okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Sağlık” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 16,717 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Sağlık” boyutunda, düşük SED den gelen veliler ile üst ve orta SED den gelen veliler ve özel okul velileri ile orta ,düşük SED velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

“Temel İhtiyaçlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır. (F= 16,130 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Sağlık” boyutunda, düşük SED den gelen veliler ile üst ve orta SED den gelen veliler ve özel okul velileri ile orta ,düşük SED velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED velileri “Temel İhtiyaçlar” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile düşük ve orta SED, özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Arkadaşlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 38,579 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Arkadaşlar” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar ve üst SED ile orta ve düşük SED deki okul velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük Sed velileri “Arkadaşlar” boyutunu daha fazla başarısızlık nedeni olarak algılamaktadırlar.

“Ders Programları” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır(F= 7,934 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ders Programları” boyutunda, özel okullar ile üst, orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki veliler diğer grup velilere göre “Ders Programları” boyutunu daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Aile Baskısı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 24,170 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Aile Baskısı” boyutunda, Özel okulların velileri ile üst orta ve düşük SED veliler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED veliler “Aile Baskısı” boyutunu üst SED, orta SED ve özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Derse Yönelik Tutumlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 3,75 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Derse Yönelik Tutumlar” boyutunda, üst SED ile düşük SED deki deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

“Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F= 25,809 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, özel okullar ile üst SED,orta SED ve düşük SED deki deki okullar ile üst SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki veliler “Ders Dışı Faaliyetler”i diğer SED okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Okul İmkanları” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=31,195 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Okul İmkanları” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve Düşük SED deki deki okullar anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki veliler “Okul İmkanları”nı diğer SED deki velilere göre daha fazla başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Kişisel Özellikler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=18,665 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Kişisel Özellikler” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki deki okullar ile üst SED ve orta SED arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED veliler “Kişisel Özellikler” boyutunu üst SED ile orta SED ve özel okullardaki velilere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=74,098 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunda, bütün gruplar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED veliler “Zeka ve Sosyal Uyum” üst SED ile orta SED ve özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Geleceğe İlişkin Yargı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır (F=4,932 p<0.001). Tukey testi sonuçlarına göre; “Geleceğe İlişkin Yargı” boyutunda, özel okullar ile üst SED, düşük SED deki okullar ile düşük ve üst SED velileri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlere Göre Okul Başarısızlığı Nedenlerinin Sosyo-ekonomik Çevreye Göre Farklılaşma Durmu

Öğretmenlerin 16 faktörü oluşturan ve öğretmenlerin öğrencilere ilişkin gözlemlerine göre cevaplayacakları şekilde düzenlenmiş 98 soruya verdikleri cevaplara göre her faktörün toplam ortalama puanı hesaplanmış, her faktöre göre okul başarısızlık nedenlerini algılama durumları belirlenmiştir. Üst, orta, düşük sosyo-ekonomik çevre okulları ve özel okullar olmak üzere dört grup oluşturulmuş, bu gruplardaki okullarda görev yapan öğretmenlerin ölçekteki faktörler bazında aldıkları puanların ortalaması hesaplanmış, sosyo-ekonomik çevreye göre bu nedenlerde farklılaşma durumunu belirlemek üzere veriler varyans analizine tabi tutulmuş, sonuçlar tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyleri ile Başarısızlık Nedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması

FAKTÖR	GRUP	N	X	S	F	P	Fark çıkan gruplar
ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI	Üst SED	80	2,47	0,442	13,801	,000*	1-3 2-3 3-4
	Orta SED	44	2,51	0,375			
	Düşük SED	43	2,83	0,391			
	Özel Okul	65	2,30	0,463			
	TOPLAM	232	2,49	0,461			
ÖĞRETİMDEKİ EKSİKLİKLER	Üst SED	80	1,63	0,599	10,304	,000*	1-4 2-4
	Orta SED	44	1,73	0,484			
	Düşük SED	43	1,49	0,462			
	Özel Okul	65	1,23	0,456			
	TOPLAM	232	1,51	0,546			
EV ORTAMI	Üst SED	80	1,85	0,376	75,153	,000*	1-3 1-4 2-3 2-4
	Orta SED	44	1,95	0,386			
	Düşük SED	43	2,57	0,424			
	Özel Okul	65	1,47	0,327			
	TOPLAM	232	1,90	0,525			
KENDİNE GÜVEN, SINANMA	Üst SED	80	2,46	0,419	8,114	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	44	2,44	0,386			
	Düşük SED	43	2,52	0,355			
	Özel Okul	65	2,18	0,454			
	TOPLAM	232	2,39	0,431			
ÖĞRETMEN	Üst SED	80	1,80	0,487	13,493	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	44	1,80	0,566			
	Düşük SED	43	1,70	0,329			
	Özel Okul	65	1,38	0,296			
	TOPLAM	232	1,66	0,466			
SAĞLIK	Üst SED	80	1,71	0,493	3,210	,024*	1-4
	Orta SED	44	1,55	0,459			
	Düşük SED	43	1,62	0,310			
	Özel Okul	65	1,47	0,533			
	TOPLAM	232	1,59	0,478			
TEMEL İHTİYAÇLAR	Üst SED	80	2,17	0,545	6,671	,000*	1-2 1-4 2-3 3-4
	Orta SED	44	1,90	0,471			
	Düşük SED	43	2,20	0,544			
	Özel Okul	65	1,86	0,508			
	TOPLAM	232	2,04	0,540			
ARKADAŞLAR	Üst SED	80	2,13	0,500	9,199	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	44	2,07	0,444			
	Düşük SED	43	2,17	0,346			
	Özel Okul	65	1,79	0,430			
	TOPLAM	232	2,03	0,468			
DERS PROGRAMLARI	Üst SED	80	2,55	0,607	6,617	,000*	1-4 2-4 3-4
	Orta SED	44	2,60	0,553			
	Düşük SED	43	2,51	0,686			
	Özel Okul	65	2,15	0,646			
	TOPLAM	232	2,44	0,646			
AİLE BASKISI	Üst SED	80	2,20	0,473	6,708	,000*	1-4 2-4
	Orta SED	44	2,23	0,416			

FAKTÖR	GRUP	N	X	S	F	P	Fark çıkan gruplar
	Düşük SED	43	2,18	0,421			3-4
	Özel Okul	65	1,92	0,395			
	TOPLAM	232	2,12	0,448			
DERSE YÖNELİK TUTUMLAR	Üst SED	80	2,49	0,741	1,682	,172	
	Orta SED	44	2,74	0,552			
	Düşük SED	43	2,66	0,619			
	Özel Okul	65	2,54	0,611			
	TOPLAM	232	2,58	0,653			
DERS DIŞI FAALİYETLER	Üst SED	80	2,20	0,563	16,926	,000*	1-3
	Orta SED	44	2,43	0,436			1-4
	Düşük SED	43	2,62	0,413			2-4
	Özel Okul	65	1,97	0,488			3-4
	TOPLAM	232	2,26	0,543			
OKUL İMKANLARI	Üst SED	80	2,03	0,516	24,626	,000*	1-3
	Orta SED	44	1,97	0,407			1-4
	Düşük SED	43	1,76	0,515			2-4
	Özel Okul	65	1,39	0,431			3-4
	TOPLAM	232	1,79	0,542			
KİŞİSEL ÖZELLİKLER	Üst SED	80	1,84	0,498	7,436	,000*	1-2
	Orta SED	44	1,61	0,393			1-4
	Düşük SED	43	1,80	0,392			3-4
	Özel Okul	65	1,53	0,407			
	TOPLAM	232	1,70	0,453			
ZEKA VE SOSYAL UYUM	Üst SED	80	2,01	0,414	30,611	,000*	1-4
	Orta SED	44	1,92	0,445			2-4
	Düşük SED	43	2,08	0,452			3-4
	Özel Okul	65	1,43	0,389			
	TOPLAM	232	1,84	0,495			
GELECEĞE İLİŞKİN YARGI	Üst SED	80	2,14	0,742	4,932	,002*	2-4
	Orta SED	44	2,25	0,576			3-4
	Düşük SED	43	2,40	0,821			
	Özel Okul	65	1,91	0,551			
	TOPLAM	232	2,14	0,697			

Tablo 4’de görüldüğü gibi 16 faktörün 15’inde fark çıkmıştır. 1. faktör olan başarısızlık nedenlerinden “Çalışma Alışkanlıkları” boyutunda okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre gruplandırılmalarında, öğretmen görüşlerine göre anlamlı farklar çıkmıştır ($F=13,801$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Çalışma Alışkanlıkları” boyutunda, düşük SED deki okullar ile diğer SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük sosyo-ekonomik düzey okuldaki öğretmenlerin ortalamaları $X=2,8337$ diğer okul gruplarına göre daha yüksektir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki okulların öğretmenleri “Çalışma Alışkanlıkları” diğer sosyo-ekonomik düzeyden öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir.

“Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=10,304$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, özel okullar ile üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullar ile orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

“Ev Ortamı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=75,153$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ev Ortamı” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğretmenler “Ev Ortamı” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey orta sosyo-ekonomik düzey ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Kendine Güven/Sınanma” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 8,114$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Kendine Güven/Sınanma” boyutunda, özel okullar ile üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullar ile orta SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük sosyo-ekonomik düzey öğretmenler “Kendine Güven/Sınanma” boyutunu, üst sosyo-ekonomik düzey ile orta sosyo-ekonomik düzey ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Öğretmen” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 13,493$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Öğretmen” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Orta sosyo-ekonomik düzey okullardaki öğretmenler “Öğretmen” boyutunu üst, düşük ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Sağlık” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır ($F= 3,210$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Sağlık” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğretmenler “Sağlık” boyutunu düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Temel İhtiyaçlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 6,671$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Temel İhtiyaçlar” boyutunda, üst SED deki okullar ile orta SED deki okullar ve üst SED deki okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ayrıca orta SED deki okullar ile düşük SED deki okullardaki öğretmenler ve düşük SED deki okullardaki öğretmenler ile özel okullardaki öğretmenler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır “Temel İhtiyaçlar” boyutunu düşük SED okullardaki öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Arkadaşlar” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 9,199$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Arkadaşlar” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğretmenler “Arkadaşlar” boyutunu üst SED ile düşük ve orta SED okullardaki öğretmenlere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Ders Programları” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 6,617$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ders Programları” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Orta SED deki öğretmenler “Ders Programları” boyutunu üst SED, düşük SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Aile Baskısı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F= 6,708$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Aile Baskısı” boyutunda, özel

okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Üst SED okullardaki öğretmenler “Aile Baskısı” boyutunu düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=16,926$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Ders Dışı Faaliyetler” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar ile üst SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğretmenler “Ders Dışı Faaliyetleri” üst SED okullardaki öğretmenler düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Ders Dışı Faaliyetler” daha çok etkinlik içermesi nedeniyle özel okullarda uygulanma şansı daha fazla olan bir durumdur. Üst SED öğrencilerinin bu faaliyetlere dönük talepleri fazla olabilir.

“Okul İmkanları” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=24,626$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Okul İmkanları” boyutunda, Özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar ile üst SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Üst SED deki öğretmenler “Okul İmkanları”nı diğer SED okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Kişisel Özellikler” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=7,436$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Kişisel Özellikler” boyutunda, özel okullar ile üst SED ve Düşük SED deki okullar ile üst SED ve orta SED arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Üst SED deki öğretmenler “Kişisel Özellikler” boyutunu diğer SED okullardaki öğretmenlere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=30,611$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki okullardaki öğretmenler “Zeka ve Sosyal Uyum” diğer okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Geleceğe İlişkin Yargı” boyutunda, gruplar arasında anlamlı farklar çıkmıştır ($F=4,932$ $p<0.001$). Tukey testi sonuçlarına göre; “Geleceğe İlişkin Yargı” boyutunda, özel okullar ile üst SED, orta SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED deki öğretmenler “Geleceğe İlişkin Yargı” yı diğer okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

“Derse Yönelik Tutumlar” olarak isimlendirilen 11. faktörde okul grupları açısından öğretmen görüşlerine göre fark gözlenmemiştir.

4.TARTIŞMA

Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki okulların öğretmenleri “Çalışma Aışkanlıklarını” diğer sosyo-ekonomik düzeyden öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir. Bu SED deki çocukların ailelerinin eğitim düzeyinin düşük olması ve ailelerin çalışma koşulları ile ortamı

sağlamadaki imkanlarının yetersiz oluşu, çocukların çalışma alışkanlıklarını kazanma ve geliştirmede yetersiz kalmalarına bir neden olarak yorumlanabilir. Özel okuldaki öğrenciler “Çalışma Alışkanlıklarını” diğer sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir. Özel okullardaki çocuklara gerek okul içinde gerekse okul dışında da çalışma alışkanlıklarını geliştirmek ve başarıdaki önemini vurgulamakla ilgili uygulamalar fazlaca olduğundan, öğrenciler çalışma alışkanlığının önemine daha fazla duyarlı hale gelmiş olabilirler. Özel okulların velileri, “Çalışma Alışkanlıklarını” diğer sosyo-ekonomik düzeylerdeki velilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir. Özel okul velileri, çalışma alışkanlıklarına daha fazla gözlemleyebildikleri ve müdahale edebildikleri, ekstra destek sağlayabildikleri için başarı ile ilgili yorumlarını bu faktöre dönük olarak daha az yapmış olabilirler.

“Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Özel okullardaki öğretmenler “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta sosyo-ekonomik düzey okullardaki öğretmenlere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Bu grupta eğitim veren öğretmenler öğretim drumu ve öğretimdeki eksikliklerle ilgili hizmetiçi eğitimler alıyor ve bu konudaki eksikliklerini daha az buluyor olabilirler. Özel Okuldaki öğrenciler “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunu diğer sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere göre daha düşük düzeyde bir başarısızlık nedeni olarak görmektedir. Eğitim faaliyetlerine karşı duyarlı bir grup olduğunu düşündüğümüz özel okullar, öğretim eksikliğini çok fazla yaşamadıkları için okul başarısızlığının nedeni olarak görmeyebilirler. Özel okullardaki veliler “Öğretimdeki Eksiklikler” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey okullardaki velilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görürken, düşük SED deki veliler daha fazla başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyi düşük yerlerdeki okullarda yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin yetersizliği, okulların parasal destekten yoksun olması, deneyimi az öğretmenlerin bu okullarda görev yapıyor olması ile açıklanabilir.

Düşük SED deki öğretmenler “Ev Ortamı” boyutunu üst SED orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED öğretmenleri başarısızlık nedeni olarak sadece okulla ilgili nedenlere değil evle ilgili nedenlere de duyarlıdır. Çünkü öğrencilerinin başarısızlıklarını çoğunlukla ev ortamından kaynaklandığını düşünebilirler. “Ev Ortamı” boyutunu diğer SED grupları düşük SED okullardaki öğrencilere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED öğrencileri başarısızlık nedeni olarak sadece okulla ilgili nedenlere değil evle ilgili nedenlere de duyarlıdır. Evdeki eksikliklerin farkına varmak öğrencilerin algılarını bu yönde etkilemiş olabilir. Düşük SED deki veliler diğer SED deki velilere göre “Ev ortamını” daha fazla başarısızlık nedeni olarak algılamaktadırlar. Veliler ev ortamını daha yakından gözlemledikleri için, evle ilgili değerlendirmeleri rahatlıkla yapabilmektedirler. Kendi çocuklarının koşullarını diğer çocuklarla karşılaştırınca düşük SED den gelen veliler bu faktörü başarısızlık nedeni olarak algılamaktadırlar. Düşük sosyo-ekonomik çevrede aileler çocuklarına ayrı çalışma

odası düzenleyememe, sessiz çalışma ortamı sağlayamama gibi durumları daha fazla yaşamaları, ev ortamını başarısızlık nedeni olarak görmelerine neden olmuş olabilir.

“Kendine Güven ve sınanma” boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED öğretmenler “Kendine Güven/Sınanma” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta sosyo-ekonomik düzey ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Öğrencilerin sınanma ile ilgili yaşantılarının olumsuz sonuçlar veriyor olması bu konuda daha fazla duyarlı olma ihtiyacı doğurmaktadır. Özel okullardaki öğrenciler “Kendine Güven/Sınanma” boyutunu daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Özel okullarda sık sık sınavların yapıyor olması öğrencilerin sınava ve sınanmaya dönük kaygı ve korkularını azaltmış olabilir. Özel okullardaki veliler “Kendine Güven ve sınanma” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Sınavlara hazırlanma sürecinde üst SED ve özel okul öğrenci velileri daha fazla çaba ve dikkat harcıyor olabilir ve önemsiyor olabilirler.

Orta SED okullardaki öğretmenler “Öğretmen” boyutunu üst, düşük ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Orta SED okullardaki öğretmenler öğrencilerinin başarı taleplerinin yüksek olması yanında imkanlarının az olmasından dolayı eksiklikleri kendilerinde yapacakları düzenlemelerle gidermeye yönelebilirler. “Öğretmen” boyutunda okul grupları açısından öğrenci görüşlerine göre fark gözlenmemiştir. Özel okullardaki veliler “Öğretmen” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile düşük ve orta SED okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Özel okul velileri öğretmenle çocuklarının başarı durumu hakkında diğer veli gruplarına göre daha fazla bir araya geliyor olabilirler. Öğretmeni gözlemeleme fırsatını buldukları için başarı ile ilgili olarak öğretmen faktörünü daha rahat değerlendiriyor olabilirler.

Üst SED deki öğretmenler “Sağlık” boyutunu düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Özel okullardaki öğrenciler “Sağlık” boyutunu üst, düşük ve orta SED okullardaki öğrencilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Özel okul öğrencilerinin orta ve düşük SED deki öğrencilere göre fiziksel sağlıklarını ön planda tutmaları düzenli bir sağlık hizmeti almalarından dolayı kendilerini daha fazla önemsedikleri ve bu süreci doğal bir süreç olarak algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Düşük SED den gelen veliler diğer SED den gelen velilere göre sağlık faktörünü daha fazla başarısızlık nedeni olarak algıladıklarını belirlenmiştir. Düşük SED den gelen veliler çocuklarının sağlık problemlerini daha fazla yaşadıklarını ve bu problemleri çözmekte sorun yaşadıklarını düşünüyor olabilirler. Bu durumun çocuklarının başarısına olumsuz etkisi olduğunu düşünebilirler.

“Temel İhtiyaçlar” boyutunu düşük SED okullardaki öğretmenler diğer gruplara göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED deki öğretmenler, öğretimden çok öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönlenmiş olabilir. Bu ihtiyaçlar karşılanmadan diğer eğitim faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde götürmekte sorun yaşıyor olabilirler. Düşük SED

velileri “Temel İhtiyaçlar” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile düşük ve orta SED, özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED den gelen veliler çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını ve bu durumun çocuğun başarı düzeyini olumsuz etkilediğini düşünüyor olabilirler.

Özel okullardaki öğretmenler “Arkadaşlar” boyutunu üst SED ile düşük ve orta SED okullardaki öğretmenlere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED deki öğrenciler “Arkadaşlar” boyutunu üst SED orta SED ve özel okullardaki öğrencilere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Aileler ve öğretmenlerin düşük SED deki okullarda arkadaş faktörünü önemsemeleri ve öğrencilerine vurgulamaları nedeniyle öğrenciler, arkadaş seçimi ve başarı arasında yüksek oranda bir ilişki kurmuş olabilirler. Düşük SED velileri “Arkadaşlar” boyutunu daha fazla başarısızlık nedeni olarak algılamaktadırlar. Çevre koşullarının olumsuzluğu arkadaşlara da dikkati yoğunlaştırmakta, olumsuz etkiler altında kalan arkadaşların düşük SED velilerin çocuklarında olumsuz etkileyeceği düşüncesi oluşmaktadır.

Orta SED deki öğretmenler “Ders Programları” boyutunu üst SED, düşük SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Ders programlarının” daha çok etkinlik ve ekstra faaliyetleri içermesi programda çeşitlilik sağlamakta, ancak bu ihtiyacın okullarda karşılanmaması öğrencilerin programdan ne şekilde etkilendikleri de daha fazla farkında olabilirler. “Ders Programları” nda okul grupları açısından öğrenci görüşlerine göre fark gözlenmemiştir. Orta SED deki veliler, “Ders Programları” boyutunu üst SED ile düşük ve özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

Üst SED okullardaki öğretmenler, “Aile Baskısı” boyutunu, düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Üst SED deki aileler çocuklarının başarısı için yapmaları gerekenlerin farkındadırlar, çocuklarını var olan imkanlarla daha iyi bir düzeye getirmek için zorlayıcı olabilmektedirler. Orta SED deki öğrenciler “Aile Baskısı” boyutunu üst SED ile düşük SED ve özel okullardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Orta SED düzeyindeki çocuklardan başarılı olmakla ilgili olarak ailelerin daha fazla istekte bulunması ve bu isteklerini bazen baskı boyutunda çocuklarına hissettirmiş olmaları şeklinde yorumlanabilir. Özel okullar ile üst SED, orta SED ve düşük SED deki okullar ve üst orta ve düşük SED veliler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED veliler “Aile Baskısı” boyutunu üst SED orta SED ve özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED deki veliler yaşam koşullarının olumsuzluklarından çocuklarını korumak için ayrıca geleneklere bağlılıklarından dolayı biraz daha baskıcı bir tavır sergiliyor olabilirler. Bunu da çocuklarının başarısını olumsuz etkilediğini düşünebilirler.

Özel okullardaki öğretmenler “Ders Dışı Faaliyetleri” üst SED okullardaki öğretmenler düşük, orta SED ve özel okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Ders Dışı Faaliyetler” daha çok etkinlik ve ekstra faaliyetleri içermesi nedeniyle özel okullarda uygulanma şansı daha fazla olan bir durumdur. Üst SED öğrencilerinin bu faaliyetlere dönük talepleri fazla olabilir. Düşük SED öğrencileri “Ders Dışı Faaliyetler” diğer öğrencilere göre

daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED deki çocuklar ailelerinin ve yaşadıkları ortamın olumsuzluklarını olumlu koşullardan daha fazla hissediyor olabilirler. Bunun başarılarındaki etkisini de olumsuz olarak algılayabilirler. Düşük SED deki veliler “Ders Dışı Faaliyetler”i diğer SED okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED velileri çocuklarının sokakta daha fazla vakit geçiriyor olmalarından dolayı rahatsız olup, başarılarını olumsuz etkilediğini düşünüyor olabilirler.

Üst SED deki öğretmenler “Okul İmkanları”nı diğer SED okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Okul İmkanları” da fazla özel okullarda görülen özelliklerden olması nedeniyle üst SED öğrenci ve velileri de aynı imkanlarda eğitim görmeyi isteyebilir. Orta SED deki öğrenciler “Okul İmkanları”nı üst SED, orta SED ve özel okullardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED deki veliler “Okul İmkanları”nı diğer SED deki velilere göre daha fazla başarısızlık nedeni olarak görmektedirler

Üst SED deki öğretmenler “Kişisel Özellikler” boyutunu diğer SED okullardaki öğretmenlere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Kişisel Özellikler” olarak isimlendirilen faktörlerde okul grupları açısından öğrenci görüşlerine göre fark gözlenmemiştir. Düşük SED veliler “Kişisel Özellikler” boyutunu üst SED ile orta SED ve özel okullardaki velilere göre, daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

Düşük SED deki okullardaki öğretmenler “Zeka ve Sosyal Uyumu” diğer okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Özel okullardaki öğrenciler “Zeka ve Sosyal Uyum” boyutunu üst sosyo-ekonomik düzey ile orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey okullardaki öğrencilere göre daha düşük düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Düşük SED veliler” Zeka ve Sosyal Uyumu” üst SED ile orta SED ve özel okullardaki velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler.

Düşük SED deki öğretmenler “Geleceğe İlişkin Yargı” yı diğer okullardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. “Geleceğe İlişkin Yargı”boyutunda, özel okullar ile üst SED deki okullar ile orta ve düşük SED deki okullar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Düşük SED velileri “Geleceğe İlişkin Yargı”yı diğer velilere göre daha yüksek düzeyde başarısızlık nedeni olarak görmektedirler. Veliler geleceğe ilişkin bir belirsizlik yaşadıkları için bu durumu çocuklarına da yaşatıyor olabilirler.

5.SONUÇ

1. Öğrencilerin başarıları ile ilgili nedenlerine ilişkin görüşleri, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre karşılaştırıldığında; 16 faktörün 11’inde fark çıkmıştır. Bu faktörler daha çok orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklar tarafından başarısızlık nedeni olarak algılanmıştır.

2. Öğretmenlerin başarıları ile ilgili nedenlerine ilişkin görüşleri, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre karşılaştırıldığında;16 faktöründen 15’inde fark çıkmıştır.

3.Velilerin başarısızlık nedenlerine ilişkin görüşleri, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre karşılaştırıldığında; 16 faktöründen 16'sında fark çıkmıştır.

6.ÖNERİLER

1. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda öğrencilere destek programlarının yürütülmesi gerekmektedir. Özellikle bu destek programlarını öğretmenler dışında da gönüllü olarak yürütebilecek (üniversite öğrencileri, emekli öğretmen gibi) kişilerden yardım alınabilir.

2. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük çevrede bulunan okullarda ev ortamındaki ders çalışma ile ilgili yaşanan sorunların azaltılabilmesi için okullarda etüd saatleri oluşturulmalı, okul kütüphaneleri öğrencilerin faydalanabilmesi için daha cazip ve işler hale getirilmelidir

3. Velilere aile içi iletişim, çocuğa sorumluluk kazandırmanın önemi, çocuğun güçlü yönlerini tanıma, çocuğa problem çözüme becerilerini kazandırma konularında okul, rehberlik araştırma merkezi, üniversiteler ve milli eğitim mdürlüğü ile işbirliği yapılarak, özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda yaygın olarak eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

Adams, J. F. (1976). *Understanding Adolescence:Current Developments in Adolescent Psychology*. NewYork : Allyn and Bacon Inc.

Alwin, D. & Thornton, A. (1984). Family Orgins and Schooling Process:Early versus late influence of parental characteristics. *American Sociological Rewiev*.49 (7), 784-802.

Aslan, G. (1994). İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi .Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Ataç, F. (2001). *Öğretmenler için Öğrenci Psikolojisi "Önce Ruhsal Eğitim*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Berber, Ş. (1990). Sosyo-ekonomik faktörlerin ve ana-baba tutumlarının okul başarısına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Butler-Por, N., (1985). *Underachievers in school: Issues and Intervention*. New York: John Willey & Sons.

Can, G. (1992). *Akademik Başarısızlık ve Önlenmsi:Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi yayınları.

Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. İstanbul:Alkım Yayınevi.

Garbarino, J. (1985). *Adolescent Development : An Ecological Perspective*. Columbus: Charles E. Merrill.

- Mandel, H. ve Marcus, S. (1988). *The Psychology of Underachievement*. A.B.D.: John Willey & Sons, Inc.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları:Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özabacı, N. (1999). Algılanan Okul Başarısızlığının Nedenleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi . İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şemin, R. (1975). *Okulda Başarısızlık*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Tatlıcan, Ü. (1990). Ortaöğretimde başarı sosyo-ekonomik durum ilişkisi. Yüksek lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü. İzmir
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim Psikolojisi: Birey ve Öğrenme*, Ankara: Lazer Ofset Matbaacılık.
- Weiner, B. (1982). *Child Adolescent Psychopathology*, Canada: John Willey and Sons Inc.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

